

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2006**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ :
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Α. Έγινε λοιπόν φανερό ότι πρέπει να θεσπιστούν νόμοι για την παιδεία και ότι πρέπει να την κάνουμε ίδια για όλους. Τώρα, ποιος θα πρέπει να είναι ο χαρακτήρας της και με ποιον τρόπο πρέπει αυτή να ασκείται, αυτά δεν πρέπει να διαφύγουν την προσοχή μας. Γιατί σήμερα υπάρχουν διαφορετικές αντιλήψεις ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Πράγματι δεν έχουν όλοι την ίδια γνώμη ως προς αυτά που πρέπει να μαθαίνουν οι νέοι είτε με στόχο την αρετή είτε με στόχο τον καλύτερο τρόπο ζωής, ούτε είναι φανερό αν πρέπει η παιδεία να έχει στόχο της πιο πολύ την άσκηση και καλλιέργεια του νου ή τη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα. Αν ξεκινήσουμε από την εκπαίδευση που παρέχεται σήμερα, η έρευνά μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση, και δεν είναι καθόλου φανερό αν η παιδεία πρέπει να προσφέρει αυτά που είναι χρήσιμα για τη ζωή ή αυτά που οδηγούν στην αρετή ή αυτά που απλώς προάγουν τη γνώση (γιατί όλες αυτές οι απόψεις έχουν βρει κάποιους υποστηρικτές). Και δεν υπάρχει απολύτως καμιά συμφωνία για τις σπουδές που οδηγούν στην αρετή (εξάλλου δεν έχουν όλοι την ίδια ιδέα για την αρετή που τιμούν επομένως, είναι φυσικό να υποστηρίζουν διαφορετικές γνώμες και ως προς την άσκηση της).

Β1. Διατυπώνονται τα ακόλουθα ερωτήματα και οι προβληματισμοί σχετικά με θέματα της παιδείας :

1. Ποιος πρέπει να είναι ο χαρακτήρας της παιδείας.
2. Με ποιόν τρόπο πρέπει να παρέχεται η παιδεία.
3. Ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο της παρεχόμενης γνώσης (τι δει μανθάνειν τους νέους),
 - α. για να αποκτήσουν αρετή (ουτε προς αρετην) και
 - β. για να ζουν καλύτερα (ουτε προς τον βίον τον άριστον)
4. Ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι της παιδείας :
 - α. η άσκηση του νου (προς την διάνοιαν πρέπει μαλλον) ή
 - β. η διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα (η προς το της ψυχης ηθος)
5. Ειδικά στα χρόνια του Αριστοτέλη δεν είναι ξεκαθαρισμένο ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο των γνώσεων και ποιοι οι στόχοι της εκπαίδευσης. Αποτελεί σε πρακτικό επίπεδο αντανάκλαση της θεωρητικής σύγχυσης για την παιδεία. Δηλαδή πρέπει να παρέχονται :
 - α. γνώσεις χρήσιμες για τη ζωή με στόχο να μπορούν να ζουν οι νέοι καλύτερα; (ασκείν δει τά χρήσιμα προς τον βίον)
 - β. γνώσεις που οδηγούν στην αρετή, με στόχο την κατάκτησή της; (και ποιες είναι οι γνώσεις που οδηγούν στην κατάκτηση της αρετής;) (ή τά τίνοντα προς αρετήν)
 - γ. γνώσεις που ασκούν το νου, χωρίς να είναι χρήσιμες στη ζωή ; (η τα περιττά)

B2. Είναι αξιοπρόσεχτη η αναφορά του Αριστοτέλη στη διδασκαλία των πραγμάτων που είναι χρήσιμα στη ζωή, γιατί τα περιορίζει σε μεγάλο βαθμό : πρέπει βέβαια να διδάσκονται τα χρήσιμα, όμως όχι όλα, αλλά από αυτά μόνο όσα είναι πρώτης πρακτικής ανάγκης. Αλλά και αυτά όχι όλα, γιατί άλλα είναι σχετικά με ασχολίες που ταιριάζουν σε ελεύθερους και άλλα με ασχολίες που ταιριάζουν σε ανελεύθερους ανθρώπους. Επομένως από τα χρήσιμα και αναγκαία πρέπει να διδάσκονται όσα ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους (και όχι τα ευτελή, που κάνουν τον άνθρωπο αγροίκο και τον εμποδίζουν στην κατάκτηση της αρετής).

B3. Πριν από τη δικαιοσύνη ως συστατικό στοιχείο της πόλης, ο Αριστοτέλης αναφέρει την αντίθετη έννοια, την αδικία, και τον άδικο (αυτόν που δεν έχει αρετή και παραβιάζει το νόμο), υπογραμμίζοντας πόσο μεγάλο είναι το κακό που μπορεί αυτός να κάνει, αφού μάλιστα έχει τα όπλα με τα οποία τον εφοδίασε για τον αντίθετο σκοπό η φύση : για να υπηρετήσει τη φρόνηση και την αρετή. Έτσι, με μια συσσώρευση αρνητικών προσδιορισμών, η αδικία θεωρείται το πιο ανυπόφορο και το πιο ολέθριο πράγμα, ενώ ο δίχως αρετή άνθρωπος (ο άδικος) χαρακτηρίζεται ως :

- το πιο ανόσιο ον (στις σχέσεις με το θείο),
- το πιο άγριο (στις σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους) και
- το χειρότερο απ' όλα τα όντα (στις πιο χαρακτηριστικές ζωώδεις απολαύσεις: στις ερωτικές και σ' εκείνες του φαγητού).

Συνοψίζοντας τις θέσεις του Αριστοτέλη και με βάση το πρωτότυπο κείμενο ως προς το δημόσιο χαρακτήρα της παιδείας :

- η φροντίδα για την παιδεία πρέπει να ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους,
- τα θέματα της παιδείας πρέπει να ρυθμίζονται με νόμους,
- σε ένα κράτος η παιδεία πρέπει να είναι ενιαία, μία και η ίδια για όλους τους νέους,
- το περιεχόμενο της παιδείας πρέπει να είναι ανάλογο με το είδος του πολιτεύματος .

B4 . Σχολικό βιβλίο, σελ. 145, 147 «Στη Μακεδονία ο Αριστοτέληςτα Ηθικά Νικομάχεια».

B.5

λανθάνειν → λάθος, λησμονιά

μανθάνειν → συμμαθητής, εκμάθηση

είληφε → επιλήψιμος, ευυπόληπτος

διαφέρονται → φερέφωνο, αμφορέας

νομίζειν → προνόμιο, νομοσχέδιο

Γ1. Και ο Αντισθένης είπε : Πώς, λοιπόν, Σωκράτη, αν και γνωρίζεις τόσα, δεν εκπαιδεύεις κι εσύ την Ξανθίππη, αλλά έχεις την πιο δύστροπη γυναίκα ανάμεσα σε αυτές που υπάρχουν, νομίζω και από αυτές που έχουν υπάρξει και από αυτές που θα υπάρξουν.

Επειδή, είπε, βλέπω και αυτούς που θέλουν να γίνουν ικανοί ιππείς να αποκτούν όχι τα πιο υπάκουα αλλά τα ατίθασα άλογα. Γιατί νομίζουν ότι, αν μπορούν να κατέχουν τέτοιου είδους (άλογα), εύκολα βέβαια θα ιππεύουν τα υπόλοιπα άλογα.

Και εγώ λοιπόν επειδή θέλω να συναναστρέφομαι και να έρχομαι σε επαφή με ανθρώπους αυτήν έχω αποκτήσει, επειδή γνωρίζω (γνωρίζοντας) καλά ότι αν θα υπομένω αυτήν, εύκολα θα συναναστρέφομαι (θα συνυπάρχω με) όλους τους άλλους ανθρώπους.

Γ2. α. έφη :φάθι

γιγνώσκων : εγνώκατε

ορω : εώρας

νομίζουσι : νομιουσι(ν)

κατέχειν : κατάσχη

Γ2. β. σύ : υμιν

γυναικί : γύναι

θυμοειδεις : το θυμοειδές

ίππους : ίππω

άπασιν : άπάσης

Γ3. α. γυναικί → αντικείμενο στο «χρη»

των ουσων → γενική διαιρετική στο «γυναικί» από το «χαλεπωτάτη»

κτωμενους → κατηγορηματική μετοχή από το «ορω»

χρησθαι → τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο «βουλομένους»

ευ → επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο «ειδώς»

άπασιν → κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «ανθρώποις»

Γ3. β.

- υπόθεση : ην τους τοιούτους δύνωνται κατέχειν

απόδοση : ραδίως τοις γε άλλοις ίπποις χρήσεσθαι

πλάγιος, εξαρτημένος υποθετικός λόγος από το «νομίζουσι» που δηλώνει το προσδοκώμενο

ανεξάρτητος : ην δυνώμεθα.....χρησόμεθα

- υπόθεση : ει ταύτην υποίσω

απόδοση : ότι συνέσομαι

πλάγιος, εξαρτημένος υποθετικός λόγος που δηλώνει το πραγματικό (με σημασία προσδοκωμένου).